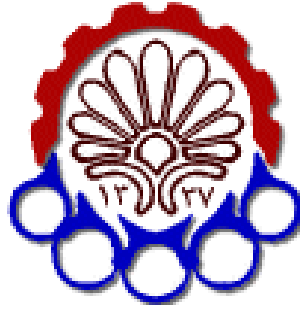


رسالة محمد



دانشگاه صنعتی امیرکبیر

(پلی تکنیک تهران)

دانشکده مهندسی نساجی

پایان نامه کارشناسی ارشد

مدیریت نساجی

تأثیر بکارگیری سیستم هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت
در صنعت نساجی (مطالعه‌ی موردی)

نگارش

سیدحسین پورشایسته‌فرد

اساتید راهنما

دکتر عبدالحسین صادقی

آقای محمدرضا سرافراز

مهر ۱۳۸۷



دانشگاه صنعتی امیرکبیر
(پلی تکنیک تهران)

بسمه تعالی

تاریخ:
شماره:

فرم اطلاعات پایان نامه
کارشناسی - ارشد و دکترا

معاونت پژوهشی
فرم پروژه تحصیلات تکمیلی ۷

مشخصات دانشجو:

نام و نام خانوادگی: سید حسین پورشایسته فرد
شماره دانشجویی: ۸۵۱۲۸۰۵۲

دانشجوی آزاد بورسیه معادل
دانشکده: مهندسی نساجی رشته تحصیلی: مدیریت نساجی

مشخصات استاد راهنما:

نام و نام خانوادگی: دکتر عبدالحسین صادقی
نام و نام خانوادگی: محمدرضا سرافراز

درجه و رتبه: استادیار دانشکده نساجی
درجه و رتبه: کارشناس ارشد

مشخصات استاد مشاور:

نام و نام خانوادگی: ---
درجه و رتبه: ---

عنوان پایان نامه به فارسی: تأثیر بکارگیری سیستم هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت (ABC) در صنعت نساجی (بررسی موردی)
عنوان پایان نامه به انگلیسی: The Effects Of Using Activity-Based Costing In Textile Industry (case study)

نوع پروژه: کارشناسی ارشد
کاربردی بنیادی توسعه‌ای نظری
سال تحصیلی: ۱۳۸۷

تاریخ شروع: ۱۳۸۶/۰۷/۰۱ تاریخ خاتمه: ۱۳۸۷/۰۹/۱۰ تعداد واحد: ۶ سازمان تأمین کننده اعتبار: ---

واژه‌های کلیدی به فارسی: هزینه‌یابی، هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت، صنعت نساجی
واژه‌های کلیدی به انگلیسی: costing, activity-based costing, textile industry

مشخصات ظاهری	تعداد صفحات	تصویر <input checked="" type="radio"/> جدول <input checked="" type="radio"/> نمودار <input type="radio"/> نقشه <input type="radio"/> واژه‌نامه <input type="radio"/>	تعداد مراجع	تعداد صفحات ضمیمه
زبان متن	فارسی <input checked="" type="radio"/> انگلیسی <input type="radio"/>	چکیده	فارسی <input checked="" type="radio"/> انگلیسی <input type="radio"/>	۱۴
یادداشت				

نظرها و پیشنهادهای به منظور بهبود فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه

استاد:

دانشجو:

امضاء استاد راهنما: تاریخ:

تقدیم به پدر و مادر عزیزم

زیباترین واژه‌های هستی

به نام خداوند جان و خرد

کزین اندیشه بر نگذرد

ستایش بی آرایش و سپاس فراوان نخست یزدان پاک و بی همتا را سزااست که تابش هستی
از اوست و بر همه چیز دانا، بینا و تواناست.

سپاس و ستایش خداوند یگانه را که این توفیق را به من ارزانی داشت تا گامی هر چند
کوچک در راه آموختن علم و تحقیق برداشته و بیاموزم که هنوز هیچ نیاموخته‌ام و از درگاهش
مسألت دارم که مرا در جهت خدمت به مردم و جامعه‌ی خویش راهنمایی کند.

با تشکر از استادان گرام جناب دکتر عبدالحسین صادقی و آقای محمدرضا سرافراز که
راهنمایی و مشاوره‌ی اینجانب را تقبل فرمودند و در طی مدت تهیه این رساله با بیان گرم و
توضیحات روشن و چهره‌ی گشاده مرا راهنمایی و آموزش داده‌اند، بر خود لازم می‌دانم که صمیمانه
و با حق شناسی به جهت کمک‌ها و تجربیات شایسته‌ی ایشان که طی این تحقیق برخوردار بودم،
سپاسگزاری نمایم. همچنین از جناب دکتر حمید بیانی مشاور و آقایان محسن و امیر سلیمانی مدیران
شرکت آراپوشش کمال تشکر را دارم.

بر خود لازم می‌دانم که از کلیه‌ی اعضای هیئت علمی دانشکده مهندسی نساجی دانشگاه
امیرکبیر که در طی مدت تحصیل از راهنمایی‌هایشان برخوردار بوده‌ام صمیمانه تشکر و سپاسگزاری
نمایم.

چکیده

هرمدیر با هر درجه از توانایی نیازمند اطلاعات برای تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و کنترل می‌باشد. در این رابطه حسابداری به عنوان یک سیستم اطلاعاتی، می‌تواند قسمت عمده‌ای از این اطلاعات را تأمین نماید، زیرا که مدیریت صحیح و کارآمد امروزه بدون استفاده از دانش حسابداری و بدون اتکاء و استناد مداوم به اطلاعات مالی ناممکن خواهد بود. یکی از زیر شاخه‌های حسابداری هزینه‌یابی می‌باشد که هدف اصلی آن بدست آوردن قیمت تمام شده صحیح است تا بتوان ابهام و نگرانی‌هایی مربوط به قابلیت اتکا به اطلاعات را کاهش دهد و فرآیند تصمیم‌گیری را برای افراد تسهیل نماید.

هدف از این تحقیق معرفی سیستم هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت است. در این تحقیق پس از تشریح نحوه‌ی محاسبه‌ی بهای تمام شده با استفاده از روش سنتی و بیان نقایص و مشکلات بکارگیری این سیستم به معرفی سیستم هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت به منظور غلبه بر کاستی‌ها و کمبودهای سیستم حسابداری سنتی پرداخته شده است. سپس مبنای اجرای این سیستم در واحدهای تولیدی بیان شده و برای نشان دادن عملکرد این سیستم، با استفاده از داده‌های واقعی مربوط به یک دوره زمانی از یک شرکت تولید محصولات پوشاک، این سیستم در واحد مذکور اجرا، و بهای تمام شده حاصل از این روش بدست آورده شد و با مقدار بدست آمده از روش محاسبه قیمت تمام شده شرکت، مقایسه گردید.

فهرست مطالب

- فصل اول: آشنایی با سیستم‌های حسابداری در مؤسسات ۱
- ۱-۱- مقدمه ۲
- ۲-۱- حسابداری مالی ۲
- ۳-۱- حسابداری مدیریت ۲
- ۴-۱- زیر شاخه‌های حسابداری مدیریت ۳
- ۱-۴-۱- بودجه‌بندی ۲
- ۲-۴-۱- حسابداری صنعتی ۴
- فصل دوم: روش سنتی هزینه‌یابی ۶
- ۱-۲- مقدمه ۷
- ۱-۱-۲- تعریف هزینه ۷
- ۲-۱-۲- تعریف موضوع هزینه ۷
- ۲-۲- عوامل تشکیل دهنده‌ی قیمت تمام شده ۸
- ۱-۲-۲- مواد مستقیم ۸
- ۲-۲-۲- کار مستقیم ۸
- ۳-۲-۲- هزینه‌های سربار ۹
- ۳-۲- هزینه‌یابی واقعی و نرمال ۱۰
- ۴-۲- دیدگاه سنتی محاسبه بهای تمام شده ۱۲

- ۵-۲-۵- روش دو مرحله‌ای تسهیم هزینه‌های سربار..... ۱۳
- ۵-۲-۱- تسهیم بر مبنای مواد مستقیم..... ۱۴
- ۵-۲-۲- تسهیم بر مبنای هزینه‌ی کار مستقیم..... ۱۴
- ۵-۲-۳- تسهیم بر مبنای ساعات کار ماشین..... ۱۴
- ۵-۲-۴- تسهیم بر مبنای ساعات کار مستقیم..... ۱۵
- ۶-۲-۶- مشکلات هزینه‌یابی به روش سنتی..... ۱۵
- فصل سوم: هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت..... ۱۸
- ۱-۳-۱- مقدمه..... ۱۹
- ۲-۳-۲- تعریف هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت..... ۲۰
- ۳-۳-۳- سلسله مراتب عملیات سازمان..... ۲۱
- ۳-۳-۱- فعالیت..... ۲۱
- ۳-۳-۲- عملکرد..... ۲۲
- ۳-۳-۳- فرآیند کاری..... ۲۲
- ۳-۳-۴- وظیفه..... ۲۳
- ۴-۳-۴- تعریف فعالیت..... ۲۳
- ۵-۳-۵- طبقه‌بندی فعالیت‌ها..... ۲۴
- ۶-۳-۶- مراحل اجرای سیستم ABC..... ۲۶
- ۶-۳-۱- شناسایی فعالیت‌ها..... ۲۷
- ۶-۳-۲- برقراری ارتباط بین منابع و فعالیت‌ها..... ۲۹
- ۶-۳-۳- شناسایی محصولات..... ۳۰
- ۶-۳-۴- تخصیص هزینه‌ی فعالیت‌ها به محصولات..... ۳۱

۳۳	فصل چهارم: کارهای انجام شده
۳۴	۱-۴- مقدمه
۳۴	۲-۴- معرفی سازمان
۳۴	۳-۴- محدودیت‌های تحقیق
۳۵	۳-۴- فرآیند تولید در شرکت آراپوشش
۳۷	۴-۴- منابع اطلاعاتی
۳۷	۱-۴-۴- گزارشات مالی
۳۸	۲-۴-۴- مصاحبه
۳۸	۳-۴-۴- شناسنامه‌های تولید
۳۸	۵-۴- فرآیند اجرای ABC
۳۸	۱-۵-۴- شناسایی فعالیت‌ها
۴۳	۲-۵-۴- تخصیص منابع به فعالیت‌ها
۴۷	۱-۲-۵-۴- مبانی تسهیم هزینه‌ها بین مراکز فعالیت
۵۵	۳-۵-۴- شناسایی محصولات
۵۸	۴-۵-۴- تخصیص هزینه‌ی فعالیت‌ها به محصولات
۷۵	فصل پنجم: نتیجه‌گیری
۷۶	۱-۵- مقدمه
۷۶	۲-۵- نتیجه‌گیری
۸۰	فهرست منابع

فصل اول:

آشنایی با سیستم‌های

حسابداری در مؤسسات

۱-۱- مقدمه

در این بخش به مرور مختصری بر سیستم‌های حسابداری موجود در مؤسسات پرداخته شده است. امروزه حسابداری در مؤسسات انتفاعی را به دو حوزه‌ی اصلی حسابداری مالی و حسابداری مدیریت تفکیک می‌کنند [۱].

۱-۲- حسابداری مالی

حسابداری مالی وظیفه‌ی ثبت و پردازش وقایع مالی سازمان و تهیه گزارش‌ها و صورت‌های مالی را عمدتاً برای استفاده‌کنندگان خارجی مؤسسه (مانند سرمایه‌گذاران، طلب‌کاران، مؤسسات پولی و بانکی، دولت و رقبا) بر عهده دارد. البته مدیران این مؤسسات نیز علاقه‌مند به اطلاعات و گزارش‌های تهیه شده هستند، ولی هدف گزارشگیری در حسابداری مالی عمدتاً ارائه اطلاعات مورد نیاز استفاده‌کنندگان خارجی است. به همین جهت برای اطمینان بخشی به استفاده‌کنندگان از این اطلاعات، در کلیه‌ی مراحل تشخیص، اندازه‌گیری، ثبت و گزارشگیری اطلاعات، اصول و قواعدی می‌بایست رعایت شود که به " اصول پذیرفته شده‌ی حسابداری " مرسوم می‌باشند [۱].

۱-۳- حسابداری مدیریت

حسابداری مدیریت شامل جمع‌آوری، طبقه‌بندی، تلخیص، تجزیه و تحلیل و گزارش اطلاعاتی می‌باشد که مدیریت را در برنامه‌ریزی، کنترل و ارزیابی عملیات مؤسسه یاری می‌نماید [۲]. مدیران در اکثر تصمیمات خود به اطلاعات و تجزیه و تحلیل‌های مالی نیازمندند. حسابداری

مدیریت پیامدهای مالی حالت‌های مختلف در یک تصمیم‌گیری را ارزیابی، تجزیه و تحلیل کرده و نتایج حاصل از تصمیمات متخذه را نیز ارزیابی و گزارش می‌کند و از این طریق، فرآیند برنامه‌ریزی و کنترل عملیات را در مؤسسه امکان‌پذیر می‌سازد [۱].

همانطور که اشاره شده هدف حسابداری مالی تهیه‌ی گزارشات مالی برای استفاده‌کنندگان خارجی و هدف حسابداری مدیریت تهیه‌ی گزارشاتی برای سطوح مختلف مدیریت در مؤسسه می‌باشد. در ادامه به توضیح زیر شاخه‌های مختلف حسابداری مدیریت پرداخته می‌شود.

۱-۴- زیر شاخه‌های حسابداری مدیریت

بودجه‌بندی و حسابداری صنعتی دو زیر شاخه‌ی حسابداری مدیریت را تشکیل می‌دهند. بودجه‌بندی وظیفه‌ی تبدیل برنامه‌های مؤسسه به زبان پول و حسابداری صنعتی وظیفه‌ی محاسبه‌ی بهای تمام شده‌ی محصولات را در مؤسسه بر عهده دارد [۱].

۱-۴-۱- بودجه‌بندی

منابع مالی در اختیار مؤسسات محدود است. بنابراین جهت بهترین استفاده از این منابع و اخذ بالاترین نتیجه از آن، می‌بایست برنامه‌ریزی انجام گیرد. بودجه زبان ریالی برنامه است و فعالیت‌های بودجه‌بندی به معنای تبدیل برنامه‌های مؤسسه به زبان پول و ایجاد ساز و کار مناسبی جهت کنترل و ارزیابی چگونگی اجرای این برنامه است. حسابداری که به کار بودجه‌بندی در مؤسسات مشغولند، به فنون و روش‌هایی مسلط می‌شوند که کار تبدیل عملیات و فعالیت‌های پیش‌بینی شده را به ارقام و کمیت‌های پولی انجام دهند و سپس نتیجه‌ی عملیات را با ارقام پیش‌بینی شده مقایسه و گزارش می‌کنند [۱].

۱-۴-۲- حسابداری صنعتی

یکی از مهمترین سیستمهای فرعی حسابداری مدیریت، "سیستم حسابداری بهای تمام شده" است. حسابداری بهای تمام شده وظیفه محاسبه‌ی بهای تمام شده محصولات و خدمات را در مؤسسات تولیدی و خدماتی بر عهده دارد. این رشته از حسابداری را حسابداری صنعتی یا حسابداری هزینه‌یابی نیز می‌گویند. شاید اطلاق صفت صنعتی به این رشته به این دلیل باشد که مؤسسات تولیدی، بیش از سایر مؤسسات لزوم به خدمت گرفتن این ابزار با ارزش مدیریت را احساس کرده‌اند [۱].

حسابداری صنعتی با جمع‌آوری، طبقه‌بندی، کنترل و تسهیم هزینه‌ها سر و کار دارد. همچنین حسابداری صنعتی اطلاعاتی تهیه می‌کند که در تنظیم برنامه‌ها و انتخاب بین خط‌های مختلف به مدیران کمک می‌کند [۳].

به طور کلی جمع‌آوری هزینه‌ها در حسابداری صنعتی به منظور نیل به اهداف ذیل مورد استفاده قرار می‌گیرد:

- بهای تمام شده محصولات را محاسبه می‌کند.
- اطلاعات لازم جهت کنترل عملیات مؤسسه را در اختیار مدیران قرار می‌دهد.
- اطلاعات لازم جهت برنامه‌ریزی و اخذ تصمیم را در اختیار مدیران قرار می‌دهد [۳].

با وجود اینکه نتیجه نهایی کار در زمینه حسابداری صنعتی، محاسبه‌ی بهای تمام شده محصولات یا خدمات یک مؤسسه است، ولی در جریان انجام این وظیفه اطلاعات ارزنده‌ای در ارتباط با نوع هزینه، محل وقوع آن‌ها و دلیل افزایش یا کاهش بهای تمام شده محصولات یا خدمات

به مدیریت ارائه می‌کند. تجزیه و تحلیل این اطلاعات و تصمیم‌گیری به موقع برای جلوگیری از انحرافات احتمالی در مسیر رسیدن به برنامه‌ها و اهداف مؤسسه مستلزم داشتن آگاهی‌هایی از مفاهیم اساسی این تکنیک می‌باشد [۱].

در بسیاری از مؤسسات تولیدی، محاسبه‌ی بهای تمام شده محصولات به عنوان تنها هدف واحد حسابداری صنعتی شناخته نمی‌شود، بلکه مهم‌تر از آن، هزینه‌یابی و کنترل هزینه‌ها است که در سر لوحه وظایف و مسئولیتهای این واحد قرار می‌گیرد [۱].

به طور کلی شناخت و طبقه‌بندی صحیح هزینه‌ها، تعیین محل وقوع آنها، تخصیص درست آنها به انواع فعالیت‌های مؤسسه و نهایتاً تجزیه و تحلیل نتایج بدست آمده را می‌توان به عنوان هدف‌های اصلی سیستم حسابداری صنعتی (بهای تمام شده) برشمرد [۱]. بهبود عملیات تخصیص هزینه در سال‌های اخیر موضوع اصلی مباحث حسابداری مدیریت بوده است، که هدف نهایی آن افزایش دقت محاسبه‌ی بهای تمام شده و تولید اطلاعات با کیفیت بالاتر می‌باشد، تا از آن‌ها بتوان در تصمیم‌گیری کارا تر استفاده نمود [۴].

فصل دوم:

روش سنتی هزینه‌یابی

۲-۱- مقدمه

برای مطالعه نحوه‌ی محاسبه‌ی بهای تمام شده می‌بایست معنای هزینه و اصطلاحات مربوط به آن به درستی فهمیده شوند. در این قسمت ابتدا به طور خلاصه به بیان مفهوم برخی از واژه‌های مورد استفاده در هزینه‌یابی پرداخته شده است. سپس عوامل تشکیل دهنده‌ی قیمت تمام شده مورد بررسی قرار می‌گیرد و در ادامه دیدگاه هزینه‌یابی به روش سنتی بیان خواهد شد.

۲-۱-۱- تعریف هزینه

هزینه^۱، پول و یا معادل پولی ارزشی است که برای تولید کالا یا خدمات به منظور کسب سود در حال یا آینده در موسسه فدا می‌شوند. در این تعریف معادل پولی برای این آورده شده چون ممکن است منابع غیر پولی برای تهیه‌ی کالا یا خدماتی مبادله شود [۴]. به بیان دیگر هزینه، میزان از دست دادن منابع برای دستیابی به هدفی خاص است.

۲-۱-۲- تعریف موضوع هزینه

اصطلاح دیگری که در ارتباط با محاسبه‌ی بهای تمام شده کاربرد زیادی دارد "موضوع هزینه^۲" است. یک موضوع هزینه ممکن است محصول، مشتری، واحد سازمانی، پروژه، فعالیت و یا غیره باشد [۴]. برای مثال اگر یک تولید کننده‌ی دوچرخه بخواهد قیمت یک دوچرخه را بدست آورد موضوع هزینه، محصول است و یا اگر یک مؤسسه بخواهد هزینه‌های مرتبط به یک مشتری را تعیین کند، موضوع هزینه مشتری است. همچنین مؤسسات برای کنترل هزینه‌های مؤسسه، می‌توانند

^۱ Cost

^۲ Cost Object

هزینه‌های هر واحد سازمان را به طور جداگانه بدست آورند که در این صورت موضوع هزینه واحد سازمانی خواهد شد.

در ادامه‌ی بحث در مورد نحوه‌ی محاسبه‌ی بهای تمام شده، به طبقه‌بندی عناصر بهای تمام شده پرداخته می‌شود.

۲-۲- عوامل تشکیل دهنده‌ی قیمت تمام شده

عوامل تشکیل دهنده‌ی قیمت تمام شده را می‌توان به مواد مستقیم، کار مستقیم و هزینه‌های سربار طبقه‌بندی کرد.

۲-۲-۱- مواد مستقیم

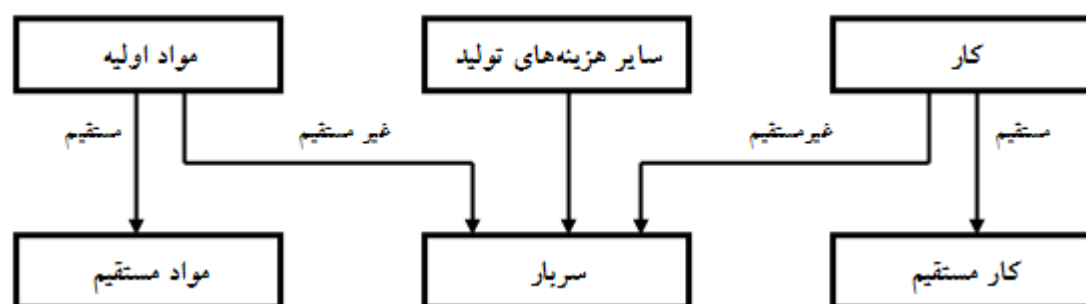
هر نوع موادی که یک جزء قابل شناسایی محصول تکمیل شده را تشکیل می‌دهد، مواد مستقیم نامیده می‌شود که ممکن است به صورت خام و یا قسمت‌های ساخته‌شده، خریداری شود. همچنین کلیه‌ی موادی که جزء مواد مستقیم نبوده و در تولید محصول به‌کاربرده می‌شود جزء مواد غیرمستقیم طبقه‌بندی می‌شود [۲].

۲-۲-۲- کار مستقیم

کار مستقیم کاری است که مستقیماً مواد مستقیم را به محصول تکمیل شده تبدیل می‌نماید. هزینه حقوق کارگرانی که این کار را انجام می‌دهند، جزء هزینه‌ی کار مستقیم می‌باشد. کاری که مستقیماً موجب تبدیل مواد مستقیم به محصول تکمیل شده نمی‌گردد، ولی برای دایر بودن و اداره‌ی کارخانه ضروری است، مانند فعالیت‌های سرپرستان تولید، جزء کار غیرمستقیم به حساب می‌آید [۲].

۲-۲-۳- هزینه‌های سربار

کلیه‌ی هزینه‌های تولید به غیر از هزینه‌ی مواد مستقیم و هزینه‌ی کار مستقیم و همچنین هزینه‌های دواير پشتیبانی به عنوان هزینه‌های سربار کارخانه طبقه‌بندی می‌گردد، مانند کار غیرمستقیم، مواد غیرمستقیم، سوخت، روشنایی، اجاره ساختمان، استهلاک ماشین‌آلات، تعمیرات و غیره [۲]. باید به این نکته هم توجه داشت که هزینه‌ی مواد مستقیمی که جزء ناچیزی از محصول نهایی را تشکیل می‌دهد معمولاً جز هزینه‌های سربار به عنوان مواد غیر مستقیم طبقه‌بندی می‌شوند، چون هزینه‌ی ردیابی آنها بیشتر از نتیجه‌ی دقت حاصله می‌باشد. به طور مثال چسبی که در تولید مبلمان استفاده می‌شود [۴]. شکل ۱-۲ اجزای مختلف بهای تمام شده را نشان می‌دهد.



شکل ۱-۲- اجزای مختلف بهای تمام شده

هزینه‌های سربار را همچنین بر اساس دوايري که این هزینه‌ها در آن رخ می‌دهد، نیز می‌توان طبقه‌بندی کرد. دوايري که مستقیماً در تولید محصول دخالت داشته و عملیات تولیدی در آنجا صورت می‌گیرد، دواير تولیدی می‌نامند. به طور مثال ریسندگی و بافندگی نمونه‌هایی از دواير تولیدی می‌باشند. دوايري که به طور مستقیم در تولید محصول دخالت نداشته ولی خدماتی به سایر دواير ارائه می‌دهند، دواير خدماتی می‌باشند، که به طور مثال دواير رستوران، کنترل کیفیت را می‌توان نام برد. در این تقسیم‌بندی هزینه‌ها به دو دسته‌ی هزینه‌های سربار مستقیم و هزینه‌های سربار

غیرمستقیم دواير دسته‌بندی می‌شوند. هزینه‌های مستقیم دواير هزینه‌هایی هستند که مستقیماً مربوط به یک دایره بوده و به حساب همان دایره منظور می‌گردند. در حالی که هزینه‌های سربار غیرمستقیم دواير، هزینه‌هایی هستند که منحصر به یک دایره‌ی خاص نبوده و به چند دایره یا کلیه‌ی دواير مربوط می‌شوند. نمونه‌هایی از هزینه‌های سربار مستقیم و غیر مستقیم در جدول ۱-۲ آورده شده است [۲].

جدول ۱-۲- نمونه‌هایی از هزینه‌های سربار مستقیم و غیرمستقیم دواير

هزینه‌های سربار غیرمستقیم دواير	هزینه‌های سربار مستقیم دواير
آب، برق، گاز استهلاک ساختمان کارخانه	کار و مواد غیرمستقیم استهلاک ماشین آلات تولیدی تعمیر و نگهداری

۲-۳- هزینه‌یابی واقعی و نرمال

برای تعیین بهای یک محصول باید هزینه‌های کار مستقیم، مواد مستقیم و سربار مورد نیاز برای تولید، مربوط به آن محصول محاسبه شود. عملیات تخصیص هزینه‌ها به محصولات تولیدی را تسهیم^۱ می‌گویند. برای بدست آوردن هزینه‌های تولیدی دو روش معمول وجود دارد که به نام

^۱ Allocation

"هزینه‌یابی واقعی"^۱ و "هزینه‌یابی نرمال"^۲ معروف‌اند. در هزینه‌یابی واقعی، تمام هزینه‌های منابع مصرف شده در تولید برای محاسبه‌ی بهای تمام شده‌ی محصول، مورد نیاز است. به بیان دیگر کلیه‌ی هزینه‌های "رخ داده" جمع‌آوری می‌شود. در حالی که در هزینه‌یابی نرمال کلیه‌ی هزینه‌های کار مستقیم انجام شده و مواد مستقیم مصرفی محاسبه و هزینه‌ی سرشار بر مبنای یک مقدار از پیش تعیین شده به آن اضافه می‌گردد [۴].

در هزینه‌یابی واقعی هزینه‌ی کار و مواد مستقیم بر مبنای تعداد واحد تولیدی به راحتی قابل محاسبه است، ولی برای تخصیص هزینه‌های سرشار باید تا انتهای سال مالی صبر کرد تا هزینه‌ی واقعی سرشار رخ دهد، سپس این هزینه را به واحدهای کالا تسهیم کرد که این امر اطلاعات لازم را به موقع در اختیار مدیریت سازمان قرار نمی‌دهد. بعضی این راه‌حل را پیشنهاد داده‌اند تا طول مدت اندازه‌گیری کاهش یابد [۴]. این نیز خالی از اشکال نیست، زیرا ممکن است برخی از هزینه‌های سرشار، مانند تعمیرات ماشین‌آلات، به طور قابل ملاحظه‌ای در هر ماه تغییر کنند و یا این که میزان تولید در هر ماه تغییر کند که این پدیده‌ها موجب تغییر بهای تمام شده یک واحد محصول در هر ماه می‌گردد [۲].

برای غلبه بر این مشکل هزینه‌یابی نرمال معرفی شده است. در این روش از نرخ از پیش تعیین شده‌ی جذب سرشار استفاده می‌شود. این نرخ در ابتدای سال مالی و از فرمول ۱-۲ محاسبه می‌شود. در این سیستم، هزینه‌ی کار مستقیم و مواد مستقیم به صورت واقعی اندازه‌گیری می‌شود. اما هزینه‌ی سرشار از حاصل ضرب نرخ سرشار در میزان تولید بدست می‌آید [۴].

^۱ Actual Costing
^۲ Normal Costing